

Burada bahsedeceklerim sömestr tatilinde okuduğum kitaplardır:

Görüp düşündüklerim

Muharriri: Ali Fuat Türk geldi

Eğer gelecek nesiller arasında devrimize ait roman veya piyes yazacaklar olursa, içindeki vesikaların kıymetinden başka, bir de İstiklâl mücadelesine tekaddüm eden ve son Sultan Vahideddin'e kadar devam eden günlerin, karakter, vaka, muhit, zihniyet bakımından en zengin malzemeyle burada karşı karşıya geleceklerdir. Julian Huxley kan irsiyeti ile bir hayli alay ettikten sonra, içtimai irsiyet üzerinde hayli kuvvetle durur. Bunu «Görüp düşündüklerim» de çok kuvvetle sezme mümkündür. İki son sultanın mizaç ve karakter bakımından birbirinden bambaşka olmalarına, rağmen ikisinin de hükümleri, hareketleri ve üslupları, başka başka cephelerine dayanmakla beraber, hep saltanatın içinde yaşamış olduğu içtimai muhit ve görüsten tevarüs ettikleri noktalara dayanıyor. Muharrir tamamen objektif, ne üstünlük, ne de aşağılık duygusuna kapılmadan vakur ve anlattığı vakalara uygun, çizdiği karakterlerin ifade tarzını canlandıran bir üslupla tarihimizin bir devrini hârikulâde bir kudretle canlandırıyor. Tekrar ediyorum, müstakbel bir piyes muharriri, bu iki sultana ait bir dram, hattâ trajediye kaçan bir komedi yazmak isterse, Shakespeare, İngiliz vakayinamesi Holinshed'den tarihî piyeslerini nasıl aldıysa, bundan da bir tarihî piyes çıkarabilir. Şaşıtım şey, nasıl olup da, bu eserin İnönü Armağanı edebiyat faslında mühim bir yer almamış olmaktadır.

Namık Kemal

Muharriri: Mithat Cemal

Asırlar boyunca elde edilmesi bir nice hayat faciasına malolan, muhafazası uğrunda medeniyet dünyasının her an — bilhassa bugün — mücadeleye mecbur olduğu hürriyet mefhumunun insan şeklinde ifadesi Garp Türkleri arasında Namık Kemal adını taşır. Hürriyet ideali, Türk şairinde Namık Kemal'in kasidesiyle şahkasına erişir. Bunu Türk veya ecnebi, her hangi Garpli okuduğu zaman, yazanın beşikten mezara kadar hürriyet mümini ve mücahidi olarak yaşadığını derhal sezer. Bunun içindir ki hürriyet kıymetinin bizim hayat piyasamızda inip çıkışlara göre, Namık Kemal telâkkisi de inmiş, çıkmıştır. Mithat Cemal önsözünde bu noktayı çok isabetle tebarüz ettirmiştir. Kâh sarayda şehzadelerle diz dize oturan, kâh zindanda kaatillere arkadaşlık eden, kâh yaşayabilmek için saatini satmağa muhtaç dereceye düşen, kâh gazetesinden 300 altın alabilecek derecede refah ve râbete yükselen, hulâsa, hayatında hiç orta ve devamlı bir devir geçirmiyen, mütemediyen şahkalarla uçurumlar arasında yıldırım süratiyle inip çıkan Namık Kemal'in hayatına ait elde edilmesi mümkün bütün vesaikı Mithat Cemal toplamış.; sabırla, meşakkatli ve uzun bir emekle bu zengin vesaikı bir terkip halinde Türk milletine hediye etmiştir. Bu eser de pekâlâ İnönü Armağanında yer alabilirdi. Her halde Türk milletinin bir ferdi olarak, «terki nam-ü şan» ile «itibar» arasında yıldırım süratiyle seyrüsefer eden Namık Kemal'in bu kadar zengin vesikalarla hayatını yazmış olan Mithat Cemal şahsan minnettirim.

Para uğrunda

Yazan: Nahit Sırrı

Bunu kitap şeklinde defil sahnede gördüm. Paydos müstesna. Türkçe piyes-

ler arasında beni bu kadar düşündüren ciddi bir piyes seyretmiş değilim. Zamanımızın psikolojisini, muhtelif örneklerini dikkate değer bir realizm ve sanat kabiliyetiyle ifade etmiştir. Tiyatro tekniği de, karakter ve diyalogları da Nahit Sırrı'ya hakikî bir piyes muharriri

Yazan:

Halide Edib

sıfatını verdirecek seviyededir. Bilhassa türedi zengin ile, hizmetçinin hayrete değer bir realizm ile çizildiği muhakkaktır. Bu dahi, mü-kâfata lâyük bir eserdir.

Sultan Aziz

Muharriri: Halûk Şehsüvaroğlu

Halûk Şehsüvaroğlu, yakın tarihimizin vaka ve insanlarını canlandıran çok yazı yazmış ve yazıları büyük bir râbete görmüş bir muharrirdir. Sultan Aziz, zannedersen ilk kitap halinde çıkan parçasıdır. Yakın tarihimizle alâkadar olanların hepsi bunu lezzetle okuyacaklardır.

Tabiat ana anlatıyor

Muharriri: Karl Ewald

Bu faydalı eseri, Türkçeye çok cazip bir sadelikle çevirtip bastıran Doğan Kardeş Yayınlarıdır. Çocuklara tabiat bilgisi vermek için bundan daha iyisi müşkül bulunurdu. Basış son derece itinalı ve güzeldir. Çocuklara, isim günü ve yılbaşı hediyesi olarak verilecek güzel ve faydalı eserlerin başında gelebilir. Esasen Doğan Kardeş, bir hayli zamandan beri benim dahi zevkle takip ettiğim masallar, şiirler, küçüklere hayat bilgisi veren hikâyeler neşretmektedir. Orhan Veli'nin Lafonten'den manzum tercümesi, Nasreddin Hoca'nın ince mizahî görüşünü, hayatla şakalarını ihtiva eden gene manzum olarak neşredilen hikâyeler Türk edebiyatına mühim bir kıymet getirmiştir. Umumiyetle, yeri, göğü, taş, toprağı ve hayvanları dile getiren bu eser serisi, Türk çocukları için paha biçilmez bir kıymettir. Her halde bütün bunlar, Türk çocukları arasında istidatlı doğmuş olanlarının inkişafına çok yardım edecektir. Mamafih, bu güzel baskının icab ettirdiği fiat, belki bu eserleri daha fazla müreffeh aile çocuklarına inhisar ettirebilir. Fakat satışlarını azaltmaz. Çünkü bu gibi eserleri, büyükler, hattâ ihtiyarlar arasında lezzetle okuyacaklar vardır. Keseleri dar olanlar için Ahmet Halit Kitabevinin yayınladığı masallar bu boşluğu dolduracaktır. Dikkati çeken resimli kapakları ve umumiyetle nesre inhisar eden masallarıyla büyük bir çocuk okuyucu kütlesini, hattâ büyükleri de tatmin edecektir.

Fayda bakımından iki neşriyat üstünde durmak elzemdir.

Redhouse'in İngilizce lûgati

Bu lûgatin yeni harflerle ve birçok ilâvelerle ilk basılışdır. Esasen Redhouse, gerek İngilizce - Türkçe lûgatiyle, gerek (henüz yeni harflerle çıkmamış olan) Türkçe - İngilizce lûgatiyle Türk diline ve harsine yapmış olduğu hizmet çok büyüktür. İngilizce - Türkçesinin yeni harflerle basını, ciddi surette İngilizce öğrenenler için bir hazinedir. Tabii merhum Cami Baykurt gibi, emsalsiz ve geniş bir Türkçe vokabüleri ve harsı olan bir Türkün bu lûgatin tertibine bakması, esere çok büyük bir kıymet ilâve etmiştir. Şayet, Türkçe - İngilizce kısmını da yeni harflerle bastırırlarsa, gene aynı bilgi ve lisan harsı olan bir Türkün bu basıncı yardım etmesi elzemdir. Çünkü filoloji bakımından, bir kelimenin anatomisini, ecdadını bilmek bakımın-

dan her ne kadar bir ecnebi bazan yerliden fazla etüd yapabilirse de, hiçbir ecnebinin, ana dili olmıyan bir lisanla, kelimelerin şu veya bu cümle içinde nasıl mâna değiştirebileceklerini, o dilin sahibi kadar bilmesi hemen hemen imkânsızdır. Her halde Redhouse'ın Türkçe - İngilizce lûgatini basmak yalnız dilimize değil, eski vakayinamelerimizi anlamağa dahi tasavvur ettiğimizden çok fazla faydası olacaktır.

Kitaplar

Bu, bir kısım üniversite gençlerinin çıkardığı aylık bir dergidir. Memlekette telif ve tercüme, hariçte başlıca mühim lisanlarda çıkan eserleri okuyuculara aydan aya bildirmektedir. Çok faydalı ve elzem bir dergi.

Rübailer

Yazan: Cemal Yeşil

Kafaları bütün yıl işliyenler, bir de seyirci sükûnu ile hayatın garip tecellilerini gözden değil, içten geçirmek isteyenler için çok hoş bir musiki, çok sade, fakat derin bir fikir ziyafeti. Ne güzel geçen yılları düşünmeden gelene ala alahey diye karşı çıkanları tasvir ediyor.

Yetmiş iki millet, yedi renk âvize,
Caz, konfeti, pırlanta,
İçki, meze,
Her yıl sonu bir böyle
tuhaf yas tutarız,
Bir bir daha derken
ömrümüze.
HALİDE EDİB

P. S.: Eğer, kendi ismim, hiç de hatib olmadığım halde «Türk hatipleri» arasına girmemiş olsaydı, ondan da bir hayli uzun bahsedecektim. Övemem, çünkü içinde ben de varım; yemem, çünkü çok faydalı buldum; hakikî hatiplerimizi zevkle okudum, ve Sultanahmet gününü söylediğim sözlerin bende yazılısı yoktu; muharrir Taha Toros onları bulmuş, çıkarmış. Bana mukaddes bir cinnet gününü tekrar yaşattı.

Halide EDİB

HAMİŞ: «Kitaplar arasında» başlığıyla çıkan geçen yazımın sonuna doğru bir yanlışlık olmuş, Özhan Toros Türk Hatipleri» adlı eserin müellifi gibi gösterilmiştir. Bu eserin müellifi Taha Torostur. Özur dileyerek düzeltirim. H. E.

21.3.1956

